

ĐỔI MỚI TRÊN NỀN TẢNG NHỮNG GIÁ TRỊ TINH THẦN CỦA CÁCH MẠNG THÁNG TÁM

PHÙNG HỮU PHÚ

Đại học KHXH và NV - ĐHQGHN

Năm mươi năm đã trôi qua kể từ mùa Thu cách mạng 1945. Có nhiều người trong thế hệ gương cờ khởi nghĩa giành chính quyền nay không còn nữa, nhiều sự kiện lịch sử đã lùi vào dĩ vãng, đòi hỏi các nhà sử học phải tra cứu, thăm đính để tái hiện chính xác. Duy có một điều mà cát bụi thời gian không sao khỏa lấp, mai một được, đó là tinh thần và giá trị của Cách mạng tháng Tám.

Thật ra, không có một sự kiện lịch sử nào đi qua mà không còn để lại cho hậu thế một di sản, một dấu ấn, đậm hay nhạt. Một sự kiện lịch sử tiêu biểu, điển hình, trọng đại như Cách mạng tháng Tám 1945 tất yếu còn để lại nhiều di sản quý giá. Nhìn từ khía cạnh vật chất, Cách mạng tháng Tám đã để lại cho dân tộc, đất nước một chế độ xã hội mới, mà quyền thuộc về nhân dân, một Nhà nước kiểu mới của dân, do dân và vì dân, một Đảng Cộng sản hết lòng vì giai cấp, dân tộc, trưởng thành từ một đảng hoạt động bí mật, bất hợp pháp thành một đảng cầm quyền, một quân đội phiêu thai từ đội chiến sĩ áo vải, chân đất, súng kíp ở một ven rừng Cao Bằng thành một lực lượng vũ trang ba thứ quân hùng hậu "trăm trận, trăm thắng", một Mặt trận Dân tộc thống nhất rộng rãi, triệu người như một "đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết" vì một mục tiêu thống nhất: ĐỘC LẬP, TỰ DO, CHỦ NGHĨA XÃ HỘI... Các nhà khoa học xã hội - nhân văn sẽ còn phải dành nhiều thời gian, tâm sức và bút mực để đánh giá cho được, cho hết, cho đúng những giá trị lớn lao đó. Song, giá trị của Cách mạng tháng Tám 1945 không chỉ giới hạn trong những kết quả vật chất, mà rộng lớn và vĩnh hằng hơn, còn là ở những giá trị tinh thần. Những giá trị tinh thần này có thể không đo lường, sờ đếm được, nhưng nó thấm sâu vào tư tưởng, đường lối của Đảng, ngấm một cách tự nhiên vào ý chí, tình cảm, hành động của mỗi con người, của hàng triệu người, vượt qua khuôn khổ giới hạn của thời gian, không gian lịch sử. Chúng ta cần, và còn cần khai thác, phát huy mãi những giá trị tinh thần đó.

Sự nghiệp đổi mới do nhân dân ta thử nghiệm, Đảng ta tổng kết, khởi xướng và lãnh đạo, bắt đầu chính thức từ năm 1986, gắn liền với sự kiện lịch sử trọng đại - Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng. Có những nhà nghiên cứu cho rằng, tư tưởng đổi mới của Đại hội VI đã được phiêu thai và bắt đầu từ cuối những năm 70, đầu những năm 80, mà dấu ấn là Nghị quyết Trung ương 6 (khoá IV) 1979, và chỉ thị 100 của Ban Bí thư Trung ương Đảng năm 1981. Nhận định đó là đúng, nhưng chưa đủ. Sự thật, nếu nhìn sâu và xa hơn, có thể nói, tư tưởng đổi mới của Đảng chính là sự tổng kết, kế thừa và phát triển những kinh nghiệm của Cách mạng Việt Nam trong hơn nửa thế kỷ qua, trong đó những giá trị tinh thần của Cách mạng tháng Tám 1945 có vị trí đặc biệt quan trọng.

Đổi chiếu những tư tưởng mới của Đảng và dân tộc ta hôm nay, với những di sản tinh thần, trong đó có những bài học kinh nghiệm quý báu, mà Cách mạng tháng Tám để lại, chúng ta sẽ thấy nhiều nét tương đồng sâu sắc.

1. Trước hết, là quan điểm thực tiễn và tư tưởng độc lập, sáng tạo:

Từ khi ra đời cho đến hôm nay, Đảng ta luôn luôn nhất quán khẳng định: Đảng Cộng sản Việt Nam là một Đảng mác-xít, trung thành và lấy chủ nghĩa Mác - Lê nin làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho mọi hoạt động. Đồng thời, Đảng thường xuyên nhấn mạnh, cần phải vận dụng sáng tạo các nguyên lý phổ biến của chủ nghĩa Mác - Lênin vào hoàn cảnh, điều kiện cụ thể của Việt Nam, tránh rập khuôn, giáo điều.

Cách mạng tháng Tám thành công là một điển hình thắng lợi của quan điểm thực tiễn và tư tưởng độc lập, sáng tạo của Đảng, của dân tộc ta.

Trong lúc hầu hết những người cộng sản trên thế giới quan niệm, giải phóng giai cấp là điều kiện tiên quyết để giải phóng dân tộc, thì Đảng ta và Lãnh tụ Hồ Chí Minh xuất phát từ điều kiện một nước Việt Nam thuộc địa, nửa phong kiến, chủ trương: lúc này, quyền lợi của quốc gia, dân tộc cao hơn hết thảy, nếu độc lập, tự do không giành lại được thì chẳng những quốc gia, dân tộc phải sống mãi kiếp ngựa trâu, mà quyền lợi của giai cấp, của bộ phận đến vạn năm cũng không đòi lại được [1]. Trong lúc hầu hết các Đảng cộng sản đều nhấn mạnh vai trò của khối liên minh công nông dưới sự lãnh đạo của đội tiên phong giai cấp công nhân - chính đảng vô sản - trong cuộc đấu tranh giành chính quyền, thì Đảng Cộng sản Việt Nam và Lãnh tụ Hồ Chí Minh, cũng xuất phát từ thực tiễn Việt Nam, chỉ rõ: phải xây dựng, củng cố khối liên minh công - nông làm đội quân chủ lực chống đế quốc phong kiến, song phải hết sức chú trọng tập hợp, đoàn kết lực lượng yêu nước, tiến bộ thuộc tất cả các giai tầng xã hội vào trận tuyến cách mạng. Trong lúc một số Đảng cộng sản chủ trương sử dụng lực lượng vũ trang cách mạng và đấu tranh vũ trang làm lực lượng, phương pháp chủ yếu giành chính quyền theo phương châm: lấy nông thôn bao vây thành thị, thì Đảng ta cũng xuất phát từ hoàn cảnh, điều kiện Việt Nam, chủ trương: phải kết hợp chặt chẽ lực lượng chính trị quần chúng và lực lượng vũ trang cách mạng, tiến hành khởi nghĩa vũ trang giành chính quyền đồng thời ở cả nông thôn và đô thị, coi đó là phương thức giành chính quyền phù hợp với hoàn cảnh Việt Nam. Cách mạng tháng Tám thắng lợi chính là nhờ quan điểm thực tiễn và tư tưởng độc lập, sáng tạo đó.

Hơn 40 năm sau, khi chính thức khởi xướng và phát động công cuộc đổi mới, Đại hội VI của Đảng đã nhấn mạnh một trong bốn bài học lớn của Đảng là: bám sát thực tiễn, xuất phát từ thực tiễn, tôn trọng các quy luật khách quan, tránh rập khuôn, giáo điều [2]. Từ đó đến nay, đồng thời với chủ trương chú trọng học tập kinh nghiệm của các nước tiên tiến, Đảng ta bao giờ cũng nhấn mạnh quan điểm: xuất phát từ thực tiễn, tổng kết thực tiễn làm cơ sở để ra đường lối chủ trương, chính sách với tinh thần độc lập, tự chủ, sáng tạo. Sự thật, tư tưởng chỉ đạo Cách mạng tháng Tám và tư tưởng chỉ đạo công cuộc đổi mới về bản chất và tư tưởng nhất quán của một Đảng cách mạng và khoa học.

2. Thứ hai, là tư tưởng chiến lược đại đoàn kết dân tộc, kết hợp với đoàn kết quốc tế:

Nguồn gốc thắng lợi của Cách mạng tháng Tám suy cho cùng chính là sức mạnh quật khởi của cả một dân tộc đại đoàn kết dưới ngọn cờ lãnh đạo của Đảng Cộng sản. Cho đến mùa Thu năm 1945, trong lịch sử dựng nước, giữ nước của chúng ta, chưa bao giờ khối đại đoàn kết dân tộc được xây dựng, củng cố rộng rãi và phát huy đến đỉnh cao như trong cao trào cứu nước, giải phóng dân tộc. Có thể nói Cách mạng tháng Tám là cuộc cách mạng toàn dân, ở đó có sự hiện diện và đóng góp to lớn của công nhân, nông dân, tiểu tư sản, tư sản dân tộc, nhân sĩ yêu nước từ Bắc đến Nam, từ miền ngược đến miền xuôi, từ nông thôn đến đô thị. Mặt trận Việt Minh do Lãnh tụ Hồ Chí Minh sáng lập, do Đảng ta rèn luyện và lãnh đạo, với chương trình hành động

đúng đắn, với một hệ thống tổ chức cởi mở, rộng rãi nhưng chặt chẽ, thống nhất, với những hoạt động phong phú và thiết thực đã thật sự trở thành trung tâm đại đoàn kết dân tộc. Dựa chắc vào nền tảng sức mạnh quật khởi của dân tộc, Đảng ta đã gắn chặt cách mạng Việt Nam với phong trào cách mạng thế giới, trực tiếp là phong trào hòa bình, dân chủ, chống phát xít, chống chiến tranh của nhân loại tiến bộ. Sự hợp lưu sức mạnh dân tộc và sức mạnh thời đại đã tạo thành nguồn lực vô tận, vô địch đưa Cách mạng tháng Tám đến thắng lợi.

Bước vào công cuộc đổi mới đất nước, Đảng ta đã đúc kết bài học kết hợp sức mạnh dân tộc với sức mạnh thời đại [3]. Một mặt, Đảng chủ trương mở rộng, tăng cường khối đại đoàn kết dân tộc, khai phóng mọi tiềm năng của các thành phần kinh tế, các giai tầng xã hội trên nền tảng liên minh công nhân, nông dân, trí thức, nhằm xây dựng, bảo vệ một Việt Nam dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, văn minh. Mặt khác, Đảng và Nhà nước thực hiện đường lối đối ngoại mềm dẻo, cởi mở, theo phương châm: Việt Nam muốn làm bạn với tất cả các nước trên tinh thần hòa bình, hợp tác, phát triển. Chính nhờ kết hợp đúng đắn, hiệu quả sức mạnh đại đoàn kết dân tộc và đoàn kết quốc tế mà đất nước ta đã khắc phục về căn bản tình trạng khủng hoảng kinh tế - xã hội, giữ vững ổn định chính trị, an ninh quốc phòng, tạo ra những tiền đề quan trọng cho một thời kỳ phát triển mới - thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Thật rõ ràng, thành quả của công cuộc đổi mới bắt nguồn từ sự kế thừa, phát triển tư tưởng đại đoàn kết dân tộc, đoàn kết quốc tế đã được thể nghiệm từ Cách mạng tháng Tám đến một tầm cao và một chiều sâu mới. Đó cũng là một di sản tinh thần vô giá mà Đảng và Dân tộc ta để lại cho muôn đời.

3. Thứ ba, là nghệ thuật chủ động tạo thời cơ, nhận thức đúng thời cơ, kiên quyết chớp thời cơ giành thắng lợi:

Thắng lợi của Cách mạng tháng Tám năm 1945 ở Việt Nam không phải là một kết quả ngẫu nhiên, may rủi như một vài học giả nước ngoài ngộ nhận. Sự thật, đó là kết quả của một quá trình 15 năm Đảng ta, dân tộc ta kiên trì xây dựng, phát triển lực lượng, anh dũng, kiên cường đấu tranh với biết bao hy sinh xương máu. Sự nỗ lực chủ quan bền bỉ đó đã thúc đẩy sự chuyển hóa tương quan lực lượng giữa cách mạng và phản cách mạng trong nước có lợi cho cách mạng. Sự chuẩn bị chủ động, tích cực đó đã tạo sẵn một mảnh đất màu mỡ để khi, Hồng quân Liên Xô và phe đồng minh đánh lại chủ nghĩa phát xít, ở Việt Nam đã xuất hiện tình thế cách mạng trực tiếp. Khi thời cơ đã đến mọi thành bại của cách mạng tùy thuộc vào sự nhạy cảm và quyết tâm của Bộ tham mưu cách mạng. Vào thời điểm tháng 8 năm 1945, Đảng Cộng sản Việt Nam đã thể hiện xuất sắc bản lĩnh của một Đảng trí tuệ và cách mạng khi Đảng chỉ rõ: lúc này, thời cơ ngàn năm có một để dân tộc ta giành lại độc lập tự do đã đến, khi Đảng quyết định phát động toàn dân vùng dậy tổng khởi nghĩa giành chính quyền trong cả nước với quyết tâm sắt đá: "dù phải đốt cháy cả dãy Trường Sơn cũng quyết giành cho được độc lập, tự do". Lúc đó, chỉ cần một phán đoán sai lầm, thời cơ sẽ qua đi không bao giờ trở lại. Lúc đó chỉ cần một chút do dự, ngã lòng, cách mạng sẽ thất bại. Sự thật, thắng lợi của Cách mạng tháng Tám năm 1945 là thắng lợi của nghệ thuật chủ động tạo thời cơ, nhận thức đúng thời cơ, kiên quyết chớp thời cơ của Đảng và dân tộc ta.

Bước vào công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội, đề đi tới đổi mới, Đảng ta, nhân dân ta đã phải trải qua hơn 30 năm tìm tòi, thử nghiệm, trong đó có nhiều thành công song cũng không ít vấp vấp, sai lầm. Tất cả sự nỗ lực phấn đấu đó tích hợp lại, để đến bây giờ có đủ điều kiện để Đảng ta nhận định: đất nước, dân tộc đang đứng trước những vận hội mới và những thử thách mới, điều kiện trong nước và quốc tế đã cho phép chúng ta đẩy tới một bước công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước [4]. Hơn bao giờ hết, vẫn đề chủ động tạo thời cơ, nhận thức đúng thời cơ,

kiến quyết chớp thời cơ lại được đặt ra hết sức bức thiết. Những tiền đề chủ quan, khách quan đã có, đường lối, chủ trương của Đảng đã rõ, tất cả chỉ còn tùy thuộc vào quyết tâm và hành động của chúng ta. Đã đến lúc phải khơi dậy và phát huy đến đỉnh cao tinh thần, khí thế của Cách mạng tháng Tám với một mục tiêu mới: tất cả vì sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, tất cả vì sự nghiệp dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, văn minh.

4. Cuối cùng là sức mạnh lãnh đạo của Đảng và sự gắn bó máu thịt giữa Đảng và nhân dân:

Cách mạng tháng Tám thắng lợi vào lúc Đảng Cộng sản Việt Nam mới trải qua 15 năm xây dựng - một đảng còn rất trẻ, vào lúc trên phạm vi toàn quốc Đảng mới chỉ có 5.000 đảng viên. Vượt rất xa số lượng còn ít ỏi và lịch sử hình thành còn non trẻ, mùa Thu năm 1945 Đảng cộng sản Việt Nam đã xuất hiện trên vũ đài chính trị với tư thế và sức mạnh của một dũng sĩ khổng lồ, thu hút niềm tin tưởng, ngưỡng mộ của dân tộc và của nhân loại. Uy tín và sức mạnh của Đảng trước hết nhờ vào trí tuệ của Ban chấp hành Trung ương, của Lãnh tụ Hồ Chí Minh trên nền tảng tiếp thu, sáng tạo trí tuệ dân tộc - nhân loại, nhờ vào khí phách và chủ nghĩa anh hùng cộng sản của hàng nghìn đảng viên trên nền tảng khí phách và chủ nghĩa anh hùng của một dân tộc quật khởi không cam làm nô lệ, nhờ vào sự đoàn kết, thống nhất bền vững trong nội bộ Đảng, nhờ vào sự gắn bó máu thịt, không sức mạnh nào chia cắt được giữa Đảng và nhân dân. Chính nhờ tất cả những điều đó, Đảng Cộng sản Việt Nam đã có đủ sức mạnh lãnh đạo toàn dân tộc làm nên Cách mạng tháng Tám vẻ vang, và cũng chính nhờ những điều đó, Đảng Cộng sản Việt Nam đã được cả dân tộc tin yêu và suy tôn là lực lượng duy nhất lãnh đạo dân tộc, là nhân tố quyết định thắng lợi của cách mạng Việt Nam.

Trong sự nghiệp xây dựng, bảo vệ chủ nghĩa xã hội, đặc biệt trong công cuộc đổi mới đất nước, Đảng ta luôn luôn nhấn mạnh yêu cầu củng cố, tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng, yêu cầu đổi mới, chỉnh đốn Đảng, nâng cao chất lượng lãnh đạo của Đảng lên ngang tầm nhiệm vụ lịch sử mới. Trong hiện tại và tương lai, những nhiệm vụ vô cùng khó khăn, phức tạp đang đòi hỏi từng đảng viên, từng cấp ủy và toàn Đảng phải nâng cao trình độ và tầm trí tuệ, đòi hỏi ý chí tiến công, tinh thần xung phong gương mẫu của đội ngũ đảng viên trên tất cả những trận tuyến nóng bỏng của sự nghiệp đổi mới, đòi hỏi phải gìn giữ sự đoàn kết trong Đảng như gìn giữ con người của mất mình, đòi hỏi phải củng cố, bồi đắp quan hệ khăng khít giữa Đảng và nhân dân. Thành công của sự nghiệp đổi mới tùy thuộc một phần rất lớn vào năng lực và sức mạnh lãnh đạo của Đảng.

Từ thời điểm đổi mới hôm nay, nhìn về chặng đường lịch sử 50 năm qua, chúng ta thật đáng tự hào. Với một dân tộc anh hùng, một đảng tiên phong, chúng ta đã làm nên những kỳ tích của Cách mạng tháng Tám, của công cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, của cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước và chúng ta nhất định sẽ giành được kỳ tích trong sự nghiệp đổi mới, nhất định sẽ xây dựng thành công một Việt Nam dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, văn minh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Văn kiện Đảng 1930-1935, tập III, Hà Nội, 1978, Tr. 196.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam: Văn kiện đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI. NXB Sự thật, Hà Nội, 1991, Tr. 30.
3. Đảng cộng sản Việt Nam: Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI, Sđd, Tr. 30 - 31.
4. Đảng cộng sản Việt Nam: Văn kiện hội nghị đại biểu toàn quốc giữa nhiệm kỳ khóa VII, 1-1994, Tr. 26-27.

RENOVATION BASED ON THE SPIRITUAL VALUES OF THE AUGUST REVOLUTION

PHUNG HUU PHU

College of Soc. Sci. and Humanities, VNU

The August Revolution presented the Communist Party of Vietnam and Vietnamese people precious and eternal values. The Party's renovation initiatives at present are a continuation and development to a higher level of the August Revolution's spiritual values, most notably the practical viewpoints, the independent and creative ideas, the strategy of universal solidarity, the art of revolutionary opportunities, the leading power of the Party and the close relationship between the Party and the people. ·